

Stockholms
stad

Riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd

Beslutade av kommunfullmäktige 2026-XX-XX

Innehåll

1.	Inledning	4
1.1	Nationell lagstiftning	4
1.2	Socialstyrelsens handböcker	4
2.	Om uppdraget med handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad	5
2.1	Bemötande	5
2.2	Barnrättsperspektiv	6
2.3	Jämställdhetsperspektiv	6
2.4	Att uppmärksamma annan social problematik	6
2.4.1	Våldsutsatthet	7
2.4.2	Personer som har erfarenhet av sex mot ersättning	7
3.	Ärendehandläggning av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad	8
3.1	Stadens bedömningsinstrument	8
3.2	Underlag för beslut	9
3.3	Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL	9
3.3.1	Handläggning av beslut enligt 12 kap. 2 § SoL	9
4.	Olika grupperns förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd	10
4.1	Studerande	10
4.2	Personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige	11
4.2.1	Personer som omfattas av LMA	11
4.2.2	Övriga personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige	12
4.3	Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar	13
4.4	Ledighet under sommaren för personer som är inskrivna på Jobbtorg Stockholm	13
4.5	Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd	13
5.	Försörjningsstöd	14
5.1	Stockholmsnormen	14
5.2	Fritidsaktiviteter för barn	14
5.3	Bedömning av skälig hyra	14
5.4	Bistånd för boendekostnad vid andrahandskontrakt	15
5.5	SL-kort	15
5.6	Hemförsäkring	15
5.7	Inkomster som inte reducerar biståndet	15
6.	Bistånd till levnadskostnader i övrigt	17
6.1	Resa till begravnin g	17
6.2	Familjeåterföreningsresor mellan barn och föräldrar	17
6.3	Sommarlovspeng	18

1. Inledning

Riktlinjerna är ett stöd för dig som arbetar med ekonomiskt bistånd för att tydliggöra hur vi i Stockholms stad arbetar för att säkerställa rättssäkerhet och likställighet i handläggning av ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna är ett komplement till nationell lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd samt övrigt handläggarstöd som Socialstyrelsen publicerar. Ytterligare stöd till handläggare, såsom stadsgemensamma rutiner eller vägledning i olika moment av handläggningens genomförande, samlas i handläggarstöd som tas fram och förvaltas av socialnämnden.

1.1 Nationell lagstiftning

- Socialtjänstlag (2025:400)
- Förvaltningslag (2017:900)
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- SOSFS 2013:1 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd
- SOSFS 2014:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS

1.2 Socialstyrelsens handböcker

- Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten.
- Handläggning och dokumentation - Handbok för socialtjänsten.

2. Om uppdraget med handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Socialtjänstens ekonomiska bistånd är välfärdssystemens yttersta skyddsnät och har i första hand till uppgift att träda in tillfälligt vid försörjningsproblem som inte kan tillgodoses på annat sätt.

Uppdraget för verksamhet med ekonomiskt bistånd innebär dels att hjälpa människor att komma tillrätta med sina försörjningsproblem, dels att pröva den enskildes rätt till ekonomiskt stöd under tiden.

Rätten till insatser för ekonomiska behov regleras i 12 kap.

socialtjänstlagen (2025:400), SoL. Det ekonomiska biståndet ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Socialtjänsten har till uppgift att bidra till långsiktiga lösningar på människors försörjningsproblem. För att lyckas med det behöver utredning och planering göras med fokus på egen försörjning. Det innebär att handläggaren i samarbete med den som söker ekonomiskt bistånd skaffar sig en helhetsbild av personens resurser, försörjningshinder och behov av insatser för att komma i arbete.

Utgångspunkten för det stöd som socialtjänsten i Stockholms stad ger ska vara att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus. Handläggningen av ekonomiskt bistånd ska präglas av en tro på att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Verksamhetens främsta uppgift är att genom handläggarens aktiva motivations- och förändringsarbete och individuellt anpassade insatser skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. För att underlätta förändringsprocessen används i Stockholms stad samtalsmetoden motiverande samtal, MI.

2.1 Bemötande

Ett gott bemötande är en viktig del av socialtjänstens kvalitet. En förtroendefull samverkan mellan den enskilde och handläggaren samt respekten för den enskildes personliga integritet är betydelsefull. Ett respektfullt bemötande innebär att den enskilde upplever att handläggaren lyssnar, svarar på frågor och är medveten om och respekterar den enskildes individuella förutsättningar vid kontakter och möten. Bemötandet ska vid behov anpassas med hänsyn till den enskildes förutsättningar exempelvis utifrån olika funktionsnedsättningar eller behov av språktolk eller teckentolk.

En viktig del i ett gott bemötande inom socialtjänsten är att den enskilde får tydlig, korrekt och begriplig information. Stadens informationsblad "Information om ekonomiskt bistånd" ges till alla som ansöker om ekonomiskt bistånd vid första tillfället. Den skriftliga informationen ska också kompletteras med en muntlig

genomgång och den sökande ska ges möjlighet att ställa frågor. Det är viktigt att säkerställa att personen förstår stadens informationsblad genom att till exempel vid behov använda tolk.

Läs mer om bemötande inom socialtjänsten i Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* samt på Kunskapsguidens teman *Alternativ och kompletterande kommunikation*, *Bemötande i socialtjänsten*, *HBQ* och *Interkulturellt perspektiv*.

2.2 Barnrättsperspektiv

Stadens verksamheter för ekonomiskt bistånd ska präglas av ett barnrättsperspektiv. I enlighet med SoL ska vid alla åtgärder som rör barn i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Utredningar inom ekonomiskt bistånd har som utgångspunkt ett vuxenperspektiv men i de fall barn berörs ska socialtjänsten även se på situationen ur barnens perspektiv och säkerställa barns rättigheter enligt Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Som stöd i arbetet att beakta barnets bästa i beslut om ekonomiskt bistånd hänvisas till Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*, Stockholms stads stödmaterial *Stödmaterial - Barnrättsperspektiv vid handläggningen av ekonomiskt bistånd* samt Kunskapsguidens tema *Barn och unga i familjer med ekonomiskt bistånd*.

2.3 Jämställdhetsperspektiv

Att ha ett jämställdhetsperspektiv i arbetet med ekonomiskt bistånd handlar bl.a. om att uppmärksamma både kvinnors och mäns förutsättningar för att nå egen försörjning. De som ansöker om ekonomiskt bistånd ska bli bemötta och bedömda på lika villkor och det stöd och de insatser som socialtjänsten erbjuder ska vara utformade utifrån individens behov. För att kunna göra en individuell planering mot egen försörjning är det särskilt viktigt att handläggaren erbjuder stöd och insatser till kvinnor och män i lika stor utsträckning.

För mer information om att arbeta med ett jämställdhetsperspektiv inom ekonomiskt bistånd hänvisas till Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* samt Kunskapsguidens tema *Jämställdhet inom ekonomiskt bistånd*.

2.4 Att uppmärksamma annan social problematik

Inom verksamheten för ekonomiskt bistånd möter socialtjänsten en bred målgrupp med varierande förutsättningar och omständigheter. Ekonomisk utsatthet korrelerar ofta med annan utsatthet, därför

finns det goda möjligheter att uppmärksamma och upptäcka andra sociala problem eller behov av stöd utöver de ekonomiska svårigheterna. Att tidigt identifiera problematiska livssituationer eller levnadsvanor som påverkar möjligheten till självförsörjning och aktivt agera och erbjuda lämpligt stöd kan förebygga en försämrad livssituation både för vuxna och barn. Inom handläggningen av ekonomiskt bistånd är det därför viktigt att genom noggranna utredningar av försörjningshinder även uppmärksamma andra problem och aktivt agera och erbjuda lämpligt stöd.

Läs mer om att arbeta förebyggande inom ekonomiskt bistånd i Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*.

2.4.1 Våldsutsatthet

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma våldsutsatthet och stödjare personer i biståndshushåll som är, eller har varit utsatta för våld. Alla socialsekreterare behöver ha grundläggande kunskaper för att våga fråga om och upptäcka våld i nära relation. Frågan om att vara utsatt för våld kan behöva ställas vid flera tillfällen. Socialstyrelsen har tagit fram standardiserade bedömningsmetoden, FREDA kortfrågor, som kan vara till stöd för att identifiera utsatthet för våld i nära relationer.

Läs mer om våldsutsatthet i Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* samt Kunskapsguidens tema *Våld i nära relationer*.

2.4.2 Personer som har erfarenhet av sex mot ersättning

Att sälja sex kan beskrivas med olika begrepp, vanligt är sex mot ersättning eller prostitution.¹ Det är förhållandevis få personer som på eget initiativ söker hjälp för att komma ur prostitution. Socialtjänsten kan komma i kontakt med personer i prostitution i samtliga verksamhetsområden. Erfarenhet av, eller rädsla för, att inte bli väl bemötta av professionella är vanligt hos personer som har erfarenhet av sex mot ersättning. Det finns ofta en misstro mot myndigheter vilket gör att personer med erfarenheter av sex mot ersättning ofta inte självmant berättar om sina erfarenheter. Därför är det viktigt att yrkesverksamma vågar ställa frågor om sex mot ersättning.

¹ Begreppet sex mot ersättning används främst för att undvika stereotypa föreställningar och för att spegla att många inte identifierar sig som prostituerade. Prostitution används oftast när fenomenets omfattning, arenor och utveckling beskrivs.

I samband med utredning ska handläggare inom ekonomiskt bistånd sträva efter att upptäcka personer som har erfarenhet av sex mot ersättning. Syftet med att upptäcka problematiken är att handläggaren ska kunna ge stöd och lotsa den enskilde till rätt instans för skydd, stöd och insatser för att kunna förändra sin situation.

Det är inte ovanligt att personer som utnyttjas i prostitution lever i ekonomisk utsatthet och saknar andra försörjningsalternativ. Möjligheten till ekonomiskt bistånd kan vara avgörande för att den som är utnyttjad i prostitution ska kunna ta sig ur sin utsatthet.

Läs mer om sex mot ersättning på Kunskapsguidens tema *Sex mot ersättning – vuxna*.

3. Ärendehandläggning av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

I Socialstyrelsens handbok "*Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*" finns vägledning kring processen för ärendehandläggningen och prövningen av ansökan om ekonomiskt bistånd. Vägledning kring handläggning och dokumentation finns även i Socialstyrelsens handbok "*Handläggning och dokumentation - Handbok för socialtjänsten*". I följande avsnitt redogörs för vad som gäller i Stockholm stad kring vissa delar av handlägningsprocessen.

3.1 Stadens bedömningsinstrument

Vid utredning om ekonomiskt bistånd ska stadens bedömningsinstrument "Initial bedömning" (IB) användas. Andra bedömningsinstrument och bedömningsmetoder kan användas som ett stöd för att komplettera utredningen, men de får inte ersätta IB. Utredningen syftar till att undersöka vad den enskilde behöver göra för att bli självförsörjande och vilket stöd socialtjänsten bör erbjuda. Utredningen ska beskriva det aktuella försörjningshindret, den enskildes resurser, på vilka områden det föreligger stödbehov och hur detta kan tillgodoses. När utredningen är klar ska den utmynna både i ett beslut rörande rätten till bistånd och i en planering som dokumenteras i den fjärde delen av IB "Planering mot självförsörjning". "Planering mot självförsörjning" ska innefatta samtliga förändringar som behöver komma till stånd för att den enskilde på sikt ska uppnå självförsörjning. "Planering mot självförsörjning" ska tas fram i samarbete med den enskilde och bör följas upp var tredje till fjärde månad.

Vid behov av en fördjupad utredning används Socialstyrelsens bedömningsmetod ”Förutsättningar inför arbete” (FIA).

3.2 Underlag för beslut

Vid prövningen av ansökan om ekonomiskt bistånd behöver socialtjänsten ett beslutsunderlag. Socialtjänsten ansvarar för att begära in och kontrollera vissa uppgifter. Utredningen i samband med den första ansökan om ekonomiskt bistånd är den mest grundläggande och innefattar därmed mer omfattande uppgiftsinhämtande och kontroller av uppgifter. När en utförlig första utredning har genomförts och det finns en fungerande planering i ärendet kan omfattningen av det underlag som behöver begäras in variera vid återkommande ansökningar om ekonomiskt bistånd. Som regel ska kontoutdrag för föregående månad alltid begäras in i samband med ansökan.

3.3 Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL

Av 12 kap. 1 § SoL framgår att en enskild som inte själv kan tillgodose sina ekonomiska behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få ekonomiskt bistånd. Den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå genom biståndet.

Enligt 12 kap. 2 § SoL får socialnämnden ge ekonomiskt bistånd utöver vad som följer av 12 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det. För att bistånd ska kunna ges med stöd av 12 kap. 2 § SoL krävs (i Stockholms stad) att kommunfullmäktige har beslutat att bistånd kan utgå för visst ändamål. Av dessa riktlinjer, beslutade av kommunfullmäktige, följer i vilka fall det är möjligt inom staden att bevilja ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL.

3.3.1 Handläggning av beslut enligt 12 kap. 2 § SoL

Ett beslut att bevilja eller avslå en ansökan om bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL ska alltid föregås av ett beslut att avslå en ansökan om bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL. Det är viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv och ger den enskilde möjligheten att överklaga ett beslut genom ett så kallat förvaltningsbesvär och därmed få sin ansökan prövad i sak av en domstol. Beslut enligt 12 kap. 2 § SoL kan till skillnad från beslut enligt 12 kap. 1 § SoL inte överklagas genom förvaltningsbesvär utan endast genom laglighetsprövning.

4. Olika gruppers förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

I Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* finns vägledning avseende olika gruppers rätt till ekonomiskt bistånd. I följande avsnitt redogörs för vad som gäller i Stockholm stad.

4.1 Studerande

Vuxna studerande bör som regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna. Nedan följer några situationer, utöver de som nämns i Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*, i vilka enskilda kan beviljas ekonomiskt bistånd efter en individuell bedömning.

- **Studerande som har familj**

I barnfamiljer med två vuxna som båda saknar arbete, där den ena personen studerar med fullt studiemedel (dvs. uppbär lånedel, bidragsdel och eventuella tillägg), och den andra personen uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd kan familjen beviljas ekonomiskt bistånd som komplement till studiemedlen. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att det sammanlagda beviljade studiemedelsbeloppet fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet för aktuell termin.

- **Studier med aktivitetsstöd**

I de fall Arbetsförmedlingen har fattat beslut om att studier ska utgöra en relevant arbetsmarknadsåtgärd för en arbetslös person och därvid beviljar aktivitetsstöd kan kompletterande ekonomiskt bistånd godkännas efter en individuell bedömning. Aktivitetsstöd och studiemedel får inte kombineras. Bedömningen ska ske i samråd med Arbetsförmedlingen utifrån syftet med studierna och om det ökar möjligheterna att i framtiden bli självförsörjande genom arbete. I bedömningen ska det beaktas att personer som saknar en fullföljd gymnasieutbildning utgör en grupp som har svårt att få och behålla ett arbete.

- **Yrkesvux**

Yrkesvux är en särskild arbetsmarknadspolitisk satsning på yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen. Arbetslösa som i enlighet med upprättad planering påbörjar en kurs inom Yrkesvux kan beviljas kompletterande försörjningsstöd. En förutsättning för rätten till bistånd är att den sökande uppbär

studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuellt tilläggsbidrag för barn.

4.2 Personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige

Personer som vistas i landet utan tillstånd kan i vissa fall benämnas som papperslösa. Det kan finnas flera orsaker till att personerna saknar tillstånd att vistas i Sverige. Några exempel kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, deras uppehållstillstånd har löpt ut och de inte har förnyat sin ansökan eller att de aldrig har sökt uppehållstillstånd. Det kan även vara personer på genomresa i Sverige för att söka uppehållstillstånd i något annat land.

För sökanden som saknar tillstånd att vistas i Sverige gäller samma utredningsförfarande som för andra sökande. En utredning av den enskildes situation ska vara utgångspunkten i prövningen av rätten till bistånd och en individuell bedömning ska alltid göras.

4.2.1 Personer som omfattas av LMA

Personer som omfattas av lagen (1994:137) om motagande av asylsökande m.fl.(LMA) ska som huvudregel få sina behov tillgodosedda av Migrationsverket. Som utgångspunkt är kommunen därför förhindrad att bevilja bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL för dessa personer. Detta gäller även nödbistånd med stöd av denna bestämmelse.² Kommunen har dock det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen.

Handläggning vuxna

I enlighet med kommunens yttersta ansvar kan, i Stockholms stad, vuxna personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige beviljas ekonomiskt bistånd för att undvika en akut nödsituation. Beslut att bevilja nödbistånd fattas med stöd av 12 kap. 2 § SoL. Beslutet ska alltid föregås av en prövning och ett avslagsbeslut enligt 12 kap. 1 § SoL. En ansökan om bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL avslås med hänvisning till att behovet kan tillgädosas på annat sätt, dvs. genom Migrationsverkets ansvar enligt LMA. Se även avsnittet 3.3 Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL i dessa riktlinjer.

Handläggning barnfamiljer

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys ska göras och utifrån

² Se HFD 2017 ref. 33.

socialtjänstlagens samlade verktyg ska staden initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov.

I Stockholms stad kan barn som omfattas av LMA beviljas bistånd för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå, i de fall det bedöms lämpligt utifrån barnkonsekvensanalysen.

Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart beviljas nödbistånd. Bistånd till barn kan beviljas upp till riksnorm, samt därutöver en skälig kostnad för boende. Precis som för vuxna beviljas bistånd i dessa fall med stöd av 12 kap. 2 § SoL, se ovan.

4.2.2 Övriga personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige

Personer som inte omfattas av LMA och inte heller har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt har som utgångspunkt endast rätt till bistånd för att undvika en akut nödsituation. Detta gäller oavsett om det rör sig om EU- eller EES-medborgare eller personer från andra länder. Bistånd för att undvika nöd beviljas för dessa personer med stöd av 12 kap. 1 § SoL.

Handläggning barnfamiljer

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys ska göras och utifrån socialtjänstlagens samlade verktyg ska staden initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov.

I Stockholms stad kan barn i familjer som inte omfattas av LMA och inte heller har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt beviljas bistånd för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå, i de fall det bedöms lämpligt utifrån barnkonsekvensanalysen.

Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart beviljas nödbistånd. Bistånd till barn kan beviljas upp till riksnorm samt därutöver en skälig kostnad för boende.

I dessa fall beviljas bistånd med stöd av 12 kap. 2 § SoL. Beslutet föregås av ett beslut om bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL i vilket nämnden beviljar ansökan till bistånd för att undvika en akut nödsituation och avslår ansökan till annat bistånd. Ytterligare bistånd beviljas därefter med stöd av 12 kap. 2 § SoL.

4.3 Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar

Unga personer mellan 18 och 21 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar kan beviljas ekonomiskt bistånd så länge de studerar på gymnasienivå. Det kan till exempel handla om ensamkommande barn eller i situationer där föräldrarna inte fullgör sin underhållsskyldighet och socialtjänsten efter aktiva insatser inte kan förmå dem till det.

I Stockholms stad ska ungdomar i denna ålder uppmuntras till gymnasiestudier för att öka förutsättningarna att etablera sig på arbetsmarknaden på sikt. Denna grupp ska bidra till sin försörjning genom att söka studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag hos CSN, men det ska inte ställas krav på att ta studielån hos CSN.

4.4 Ledighet under sommaren för personer som är inskrivna på Jobbtorg Stockholm

Personer som är inskrivna på Jobbtorg Stockholm och som har barn som är yngre än 16 år har möjlighet att vara lediga under fyra veckor under sommaren med sina barn och ändå ha rätt till ekonomiskt bistånd. Syftet med föräldrars möjlighet till ledighet är att uppfylla barnkonventionen, i vilken det framgår (artikel 31) att barn har rätt till lek, vila och fritid. Det är således barnets rätt till ledighet som ligger till grund för stadens riktlinje i denna del. Om båda föräldrarna i hushållet är aktuella på Jobbtorg Stockholm innebär det att barnet ges möjlighet att vara hemma med en eller båda föräldrarna under totalt fyra veckor. En förutsättning för detta är att hushållet i övrigt har rätt till ekonomiskt bistånd. Möjligheten till arbete har däremot företräde för ledigheten. När en person arbetar faller rätten till semester in.

4.5 Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

När en person eller en familj lever på ekonomiskt bistånd en längre tid, tio månader eller mer under ett kalenderår, kan särskilt vissa ekonomiska behovsområden behöva beaktas extra. Det kan till exempel gälla fritid, rekreation, tandvård/läkarvård, hemutrustning eller kläder. Det gäller särskilt barnfamiljer men även hushåll utan barn.

5. Försörjningsstöd

I Socialstyrelsens handbok ”*Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*” finns beskrivning av försörjningsstödet, vilka behov stödet ska tillgodose och hur behoven kan bedömas. I följande avsnitt redogörs för vad som gäller i Stockholm stad.

5.1 Stockholmsnormen

I Stockholm stad används förhöjda nivåer för riksnormsposterna för barn (”Stockholmsnormen”) för att kompensera för det högre kostnadsläget i Stockholm. Denna höjning innebär en höjning av livsmedelsposten med 5 procent, och lek och fritid med 10 procent. Höjningen enligt Stockholmsnormen gäller för barn och ungdomar 0-20 år. Kommuner har möjlighet att justera normen för förskolebarn med hänsyn till om de får fri lunch utanför hemmet under dagar i förskolan. I Stockholm tillämpas inte någon sänkning av beloppen för att barn äter frukost eller lunch i förskola eller skola.

Socialstyrelsen redovisar riksnormen som en totalsumma utan uppdelning mellan de olika posterna. Beräkningen av respektive post görs som andelar av riksnormen. Stadsledningskontoret beräknar årligen beloppen för Stockholm stads del, och socialförvaltningen lägger in dem stadens verksamhetssystem.

5.2 Fritidsaktiviteter för barn

I barnkonventionen (artikel 31) anges att barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Kostnader för riksnormsposten lek och fritid ska i enskilda fall beräknas till en högre nivå om det finns särskilda skäl för det (12 kap. 7 § tredje stycket SoL).

Vid en bedömning av om det föreligger särskilda skäl i ett enskilt fall att bevilja kostnader för fritidsaktivitet till en högre nivå för ett barn ska beaktas om barnet lever i en familj med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Vidare bör beaktas de sociala och hälsomässiga aspekterna av deltagande i fritidsaktiviteter som finns i det enskilda fallet. Därtill kan en fritidsaktivitet vara en kompensatorisk faktor i barnets uppväxt.

5.3 Bedömning av skälig hyra

I Stockholms stad ska Försäkringskassans norm för genomsnittliga boendekostnad vara vägledande vid bedömning av skälig hyra. Den genomsnittliga boendekostnaden får inte ses som ett tak utan en individuell bedömning ska alltid göras om hyran är skälig eller inte.

Högsta godtagbara boendekostnad enligt Försäkringskassans norm får dock inte överskridas annat än om synnerliga skäl bedöms föreligga. Det krävs inte några synnerliga skäl för att godkänna en hyra som ligger i spannet mellan genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad.

5.4 Bistånd för boendekostnad vid andrahandskontrakt

Rätten till bistånd för kostnader för hyra vid boende i andra hand är inte beroende av att hyresvärden har samtyckt till andrahandsuthyrningen.³ Ekonomiskt bistånd till boendekostnad kan inte nekas enbart på grund av att hyresvärden inte har gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen.

5.5 SL-kort

I Stockholm stad bedöms alla vuxna personer ha rätt till ekonomiskt bistånd till SL-kort för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det krävs därmed inte att den enskilde har behov av resor till arbete eller annan verksamhet. Biståndet beviljas dock endast under förutsättningen att den enskilde i övrigt är berättigad till ekonomiskt bistånd. Vid utbetalning räknas kostnaden för SL-kortet in i försörjningsstödet, kostnadspost utanför riksnorm under rubriken arbetsresor. Sökande behöver inte uppvisa kvitto på inköp av SL-kort.

5.6 Hemförsäkring

Faktiska kostnader för hemförsäkring beviljas om de är skäliga. Bistånd för kostnader för hemförsäkring beviljas som regel månadsvis. I de fall den enskilde har helårs- eller halvårsinbetalning ska den enskilde uppmanas att ändra betalningssätt till månadsbetalning. I vissa fall kan det dock finnas skäl att bevilja bistånd för kostnaden för hemförsäkring som avser en längre period än en månad. Detta kan vara aktuellt exempelvis när den enskilde har beviljats en boendeinsats som förutsätter en aktiv hemförsäkring och av olika skäl har svårigheter att teckna försäkring med månadsvis betalning.

5.7 Inkomster som inte reducerar biståndet

Utöver vad som framgår i Socialstyrelsens handbok ”*Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*” avseende inkomster som inte

³ Se Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2023 ref. 26.

reducerar ekonomiskt bistånd är följande inkomster sådana som inte ska räknas med i inkomstberäkning för sökande i Stockholms stad.

- **Stipendier och fondmedel**

Stiftelsebidrag från stiftelser som Stockholms stad förvaltar ska inte räknas som inkomst. Detta gäller oavsett om stiftelsebidraget är avsett för ett visst ändamål eller inte, eller om den enskilde har valt att spara tillgången över tid.

Bidrag i form av andra stipendier eller fondmedel än Stockholms stad ska som regel inte räknas som inkomst i de fall de är avsedda för ett visst ändamål, t.ex. en resa. Detta gäller dock under förutsättning att bidraget faktiskt används för det avsedda ändamålet. Om den enskilde inte har använt bidraget inom skälig tid utan sparar detta ska en bedömning göras av om medlen istället bör betraktas som en tillgång.

Vad som utgör skälig tid får bedömas från fall till fall och beroende på vad bidraget är avsett att användas för. Bidraget bör som regel ha använts inom sex månader. Ytterligare tid kan godtas om den enskilde har sakliga skäl för att inte använda medlen inom denna tid. Så kan vara fallet när anledningen till att resan inte kommit till stånd eller planerade inköp som inte kunnat ske beror på omständigheter som den enskilde själv inte kunnat råda över. Det ankommer på den enskilde att visa att han eller hon har för avsikt att använda bidraget för avsett ändamål.

- **Habiliteringsersättning**

Habiliteringsersättning är en skattefri ersättning som en person som deltar i daglig verksamhet kan få. Daglig verksamhet är en insats enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som kan beviljas för den som omfattas av lagen. Habiliteringsersättning ska inte räknas som inkomst med hänvisning till syftet med ersättningen, dvs. att stimulera och motivera personer att delta i daglig verksamhet enligt LSS.

- **Lärlingsersättning**

Lärlingsersättning är ett bidrag från CSN för den som deltar i en utbildning på gymnasienivå där delar av utbildningen är på en arbetsplats. Bidraget är ett komplement till studiebidraget och är till för måltider och resor. Lärlingsersättning ska inte räknas som inkomst med hänvisning till syftet med ersättningen, dvs. den studerandes merkostnader.

Även om huvudregeln är att alla faktiska inkomster i hushållet ska räknas med vid beräkningen av ekonomiskt bistånd, kan vissa inkomster undantas i det enskilda fallet om det finns särskilda skäl

för det. Vid bedömningen om det finns särskilda skäl ska det beaktas om undantaget kan stärka den enskildes möjligheter att delta aktivt i samhällslivet, mildra social utsatthet samt öka förutsättningarna för att den enskilde på sikt ska bli självförsörjande.

6. Bistånd till levnadskostnader i övrigt

Vägledning kring bistånd till levnadskostnader i övrigt finns i Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*. I följande avsnitt redogörs för vad som gäller i Stockholm stad.

6.1 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas till skäligen kostnader för resa till begravning inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära.

Bistånd till kostnader för resa till begravning utomlands bedöms restriktivt, men kan beviljas vid särskilda omständigheter till en skälig kostnad.

6.2 Familjeåterföreningsresor mellan barn och föräldrar

Familjeåterförening innebär att en familj som har splittrats på grund av krig, konflikter, naturkatastrofer eller flykt kan ansöka om att få bo tillsammans i Sverige. Familjemedlem som inte befinner sig i Sverige kan få flytta till den familjemedlem som har fått uppehållstillstånd.

Bistånd kan beviljas till faktiska och skäliga kostnader för resor avseende återförening av förälder och barn, där den ena bor i Sverige, om behovet inte kan tillgodoses av annan huvudman.

Röda Korset kan i vissa fall bevilja resestöd vilket inkluderar hjälp till resekostnaden för barn som ska återförenas med föräldrarna i Sverige. Stödet från Röda Korset avser i första hand större familjer och har en fast så kallad egenavgift. Om Röda Korset beviljat resestöd kan ekonomiskt bistånd till egenavgiften beviljas. I annat fall kan bistånd till hela resekostnaden beviljas.

6.3 Sommarlovspeng

Utifrån principen om barnets bästa beviljas en särskild sommarlovspeng för alla barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd i Stockholms stad.

Bistånd till sommarlovspeng är något som beviljas enligt 12 kap. 2 § SoL, dvs. utöver vad som följer av 12 kap. 1 § SoL. För beslut enligt 12 kap. 2 § SoL se avsnitt 3.3 Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL.

Sommarlovspeng beviljas oavsett om barnen bor heltid, växelvis eller har umgänge med en förälder. Biståndet beviljas vid ett tillfälle, i samband med bistånd för juni månad.

Biståndet beviljas under förutsättning att hushållet i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd för aktuell månad samt att hushållet har haft ett långvarigt behov av bistånd enligt Socialstyrelsens definition, dvs. har haft försörjningsstöd under minst tio månader under en tolv månadersperiod.

Sommarlovspengen beviljas till hushåll med barn som bor

- heltid med 1 % av prisbasbeloppet per barn.
- växelvis med 0,5 % av prisbasbeloppet per barn. Biståndet kan alltså beviljas till både de hushåll där barnet bor under förutsättning att båda hushållen uppfyller kraven i övrigt för att beviljas biståndet.
- umgängesbarn med 0,25 % av prisbasbeloppet per barn.

Information om möjligheten att ansöka om sommarlovspeng ska förmedlas skriftligt till berörda hushåll i god tid innan ansökan för juni.